

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
Aviz asupra proiectului de lege constituțională pentru
modificarea art.127 din Constituția Republicii Moldova

Nr.3 din 11.05.99

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.53-54/35 din 27.05.1999

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:
Pavel BARBALAT - președinte
Nicolae CHISEEV - judecător
Mihai COTOROBAI - judecător-raportor
Constantin LOZOVANU - judecător
Gheorghe SUSARENCO - judecător
Ion VASILATI - judecător
cu participarea grefierului Aliona Balaban, în lipsa reprezentantului Guvernului legal citat, în conformitate cu art. 135 alin. (1) lit. c) din Constituția Republicii Moldova și art. 4 alin. (1) lit. c) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință publică materialele prezentate de Guvernul Republicii Moldova pentru avizarea proiectului de lege constituțională privind modificarea art. 127 alin. (4) din Constituția Republicii Moldova.

Prin decizia Curții Constituționale din 3 martie 1999 dosarul a fost acceptat pentru examinare și inclus în ordinea de zi.

Având competența de a se pronunța asupra inițiativelor de revizuire a Constituției, audiind informația judecătorului-raportor și examinând materialele prezentate,

Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t :

La 22 ianuarie 1999, prin Hotărîrea nr. 33, Guvernul a aprobat proiectul de lege constituțională pentru modificarea art. 127 din Constituția Republicii Moldova, pentru care solicită avizul Curții Constituționale. Hotărîrea respectivă a Guvernului nu a fost publicată în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

Potrivit acestui proiect de lege, se propune substituirea cuvintelor "căile de comunicație" din art. 127 alin. (4) din Constituție prin cuvintele "căile naturale de comunicație (căile de transport aeriene și navale, eterul, spațiul cosmic ce-i aparține Republicii Moldova)".

Conform art. 126 alin. (1) din Constituție, proprietatea privată și proprietatea publică, antrenate în concurență liberă, constituie baza economiei Republicii Moldova, care este economie de piață.

Art. 127 al Constituției stabilește principiile fundamentale ale proprietății în Republica Moldova:

- statul ocrotește proprietatea;
- statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății;
- proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale;
- unele bunuri stabilite de Constituție, de alte legi fac obiectul exclusiv al proprietății publice.

Art. 127 alin. (4) din Constituție prevede că bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.

Căile de comunicație, se menționează în nota explicativă la proiectul legii constituționale, pot fi atât naturale (navale, aeriene etc.), cât și artificiale, create de om (drumuri, căi ferate, conducte de apă, de petrol, de gaz, canale și circuite de telecomunicații etc.). Argumentul principal, pe care îl invocă Guvernul în inițiativa sa de

revizuire a art. 127 alin. (4) din Constituție, este următorul: deoarece căile de comunicație artificiale, cum ar fi conductele de apă, de gaz, de petrol, sînt construite și aparțin unor proprietari, ele (căile artificiale de comunicație) nu pot fi stabilite ca proprietate publică. De aceea Guvernul solicită modificarea art. 127 alin. (4) din Constituție, prin care să se stabilească drept obiect al proprietății publice exclusiv căile naturale de comunicație (căile de transport aeriene și navale, eterul, spațiul cosmic ce aparține Republicii Moldova).

Analiza juridică a proiectului legii constituționale, efectuată de Curtea Constituțională, permite a trage următoarele concluzii:

1. Inițiativa Guvernului de revizuire a Constituției este conformă art. 141 alin. (1) lit. d) din Constituție.

Totodată, fondul modificării art. 127 alin. (4) din Constituție nu corespunde faptelor obiective. Noțiunea "căile naturale de comunicație", cu care se operează în proiect, este un produs al clasificării arbitrare a căilor de comunicație în naturale și artificiale și de aceea nu poate fi reținută.

2. Proiectul supus avizării nu este echilibrat din punctul de vedere al tehnicii legislative. El denaturează sensul autentic al normei constituționale cu privire la obiectul exclusiv al proprietății publice. Potrivit proiectului legii pentru modificarea Constituției, din "căile naturale de comunicație" fac parte căile de transport aeriene și navale, eterul, spațiul cosmic ce aparține Republicii Moldova. Or, eterul și spațiul cosmic sînt componente inseparabile ale mediului, care nu pot fi calificate exclusiv drept căi de comunicație.

3. Nu poate fi acceptată nici reglementarea din proiect privind includerea în proprietatea publică a "spațiului cosmic ce aparține Republicii Moldova".

Principalele norme de comportament al statelor în spațiul cosmic sînt stabilite de Tratatul privind principiile care guvernează activitatea statelor în exploatarea și folosirea spațiului extraatmosferic, inclusiv a Lunii și a altor corpuri cerești, din 27 ianuarie 1967, la care Republica Moldova nu este parte. Însă Tratatul menționat este deschis pentru semnare tuturor statelor, care, aderînd la el, vor recunoaște interesul întregii omeniri pentru progresul explorării și folosirii spațiului extraatmosferic în scopuri pașnice, vor promova scopurile și principiile Cartei Organizației Națiunilor Unite. În conformitate cu prevederile art. I din Tratat, spațiul extraatmosferic, inclusiv Luna și celelalte corpuri cerești, poate fi explorat și folosit în mod liber de către toate statele fără nici o discriminare, în condiții de egalitate și în conformitate cu dreptul internațional, toate regiunile corpurilor cerești trebuind să fie liber accesibile. Spațiul extraatmosferic, inclusiv Luna și celelalte corpuri cerești, nu este susceptibil de apropiatare națională prin proclamarea suveranității, prin folosință sau ocupație, sau prin orice alt mijloc (art. II al Tratatului).

Din cele enunțate se poate desprinde concluzia că spațiul cosmic nu poate fi obiect al proprietății publice a Republicii Moldova.

Pentru aceste considerente Curtea Constituțională constată că reglementările propuse prin proiectul legii pentru modificarea art. 127 din Constituția Republicii Moldova contravin art. 8 din Constituție, potrivit căruia Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

Avînd în vedere că, potrivit art. 141 alin. (2) din Constituție, proiectele de legi constituționale se prezintă Parlamentului numai împreună cu avizul Curții Constituționale și conducîndu-se de art. 61 alin. (1) din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională adoptă, cu votul unanim al judecătorilor, următorul

a v i z :

1. Revizuirea Constituției este inițiată de Guvern în conformitate cu prevederile art. 141 alin. (1) lit. d) din Constituția Republicii Moldova.

2. Proiectul legii pentru modificarea art. 127 din Constituția Republicii Moldova, în varianta propusă de Guvern, nu poate fi acceptat din motivele expuse în partea descriptivă a prezentului aviz.

3. Prezentul aviz este definitiv, nu poate fi supus nici unei căi de atac, intră în vigoare la data pronunțării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Pavel BARBALAT

Chișinău, 11 mai 1999.
Nr. 3.